

Святий Миколай

з легенд і з-за лаштунків

Щороку напередодні 19 грудня українська малеча пише листи до Миколая, просячи в нього покласти вночі під подушку найсокровенніше. Хто цей святий чоловік і як він ще й сьогодні приходить до нас?

Янголи допомагають дитячим посланням долетіти до найвищих хмар, і диво відбувається. Ті, хто ще не вмів писати, знають, що добрий чорвіник Миколай згадається про їхні бажання і ніколи не помилиться. Нечемним дітяхам святий покладе під подушку різочку, аби замислилися над своєю поведінкою. А ще одна ритуальна умова цього свята — величальна пісня: «Ой, хто, хто Миколая любить, ой, хто, хто Миколаю служить, тому святий Миколай у всі часи помагай...».

Покровитель дітей і мандрівників

Народився майбутній святий 280 року в містечку Патара (нинішня територія Туреччини). Родина його була багатою, але після смерті батьків син роздав спадок бідним і надумав присвятити своє життя служінню Богу. Ще молодим священником Миколай допоміг збанкрутілому землякові, який з відчаю хотів віддати своїх трьох доньок до будинку розпусти.

Вночі через вікно Миколай підкинув йому торбину золота, а згодом втішений таким посагом батько віддав старшу доньку заміж. Історія повторилася і з середньою донькою. Коли прийшов час наймолодшої, її батько вистежив таємничого доброчинця і дуже здивувався, що той попросив не розголошувати свого імені.

Майже кожне народне свято в Україні супроводжується ритуальним входом до хати господаря або ж молодого хлопця. Не виняток і 19 грудня — день Миколая. Але пов'язане це дійство, мабуть, з легендою про чудо, що трапилося в житті самого святого. Після смерті єпископа Івана в Мірі Лікійській громада і священники просили Бога вказати достойника на це звання. Один архієпископ бачив сон, у якому перший чоловік, що увійде до храму наступного дня, заслуговує своєю праведністю на сан. Тієї ж ночі Миколаю носились, як Христос передає йому Святе Євангеліє, а Божа Мати — єпископський омофор. Тому із самого рання він прийшов до храму, аби попросити

в Бога пояснення цього сну. Так церква отримала нового єпископа.

А за розповіддю в «Житті святих», відомий доброчинством і вірністю Господові єпископ Мірлікійський не лише допомагав бідним, хворим, кілька разів рятував несправедливо засуджених на смерть, а й творив дива. Як мовить легенда, він був здатний молитвою вгамувати бурю на морі, тому вважається покровителем мореплавців. Помер Миколай 6 грудня 345 року, доживши до свого 65-ліття. Єпископ своїм милосердям заслужив виноград у Бога — благодать творіння чудес, і після смерті його визнано святим.

Культ Миколая сформувався після того, коли цар Юстиніан I (527–565) збудував у Царгороді церкву на його честь. З Візантії традиція відзначати це свято поширилася світом. До нас вона прийшла в 1088–1089 роках, за часів князя Всеволода Ярославовича. Й нині по всій Україні відкрито чимало Миколаївських храмів, проте найстаріший серед них — церква святого Миколая у Львові, перша згадка про яку датується 1292 роком.

Улюблений народний святий

Миколай робив та й, зрештою, робить подарунки безкорисливо і так, щоб ніхто не знав та не бачив. Така таємнича поведінка зумовила створення народом легенд. Ось одна з найпопулярніших.

Якось святий Касіян, що керує усіма вітрами, пішов скаржитися до Бога на людей, котрі його не шанують (день Касіяна відзначають лише раз на 4 роки — 29 лютого), а святому Миколаєві церкви вибудовують. Послав тоді Бог янголів закликати Миколая до себе, а вони відказують, що він кораблі на морі рятує. Послав тоді Бог їх удруге. Янголі повернулися без святого, бо той на землі рятує людей від вогню. За якийсь час втретє посилає Бог янголів, а вони, повернувшись, відповідають, що він визволяє козаків із турецької неволі. Коли ж прийшов нарешті Миколай до Бога, то був дуже втомлений і в подертому дранті, адже допомагав чоловікові воза з болота витягати. Тоді каже Бог до Касіяна: «Роби і ти так, тоді такий пошанівок матимеш».

І справді, немає іконостасу, на якому б не було образу святого Миколая, а кожен четвер у богослужінні посвячений його вшануванню. Моряки відправляли молебень або давали кораблям ім'я цього святого. В селах, коли йшли купатися на річку чи став, то проказували: «Святий Миколаю, на тебе си злишаю».

Не дай пропасти ні під водою, ні на воді...». А на весняного Миколая (22 травня — день, коли мошці святого 1087 року перевозили до міста Барі в Італії) йшли дивитись у воду, щоб Миколай упізнавав обличчя: «Це я, а це — мій образ. Ной не забере його вода, як до неї прийду». В пожертву світили три свічки перед іконою святого Миколая. До нього в молитвах звертаються по допомогу учні та студенти, хворі просять зцілення, а батьки — здоров'я дітям. Миколаєві допомагають янголі, тому не можна ображатись, якщо допомога надійде не швидко, бо він «на небі не сидить, а на землі добро творить».

У Галичині кажуть, що Миколай увесь день напередодні свята працює — випікає зірочки дітям у дарунок. Тож печиво, яке діти знаходять під подушкою вранці, називають «миколайчиками». У корінних галицьких родинах іще печуть дивовижно смачні медові «миколайчики», які дуже довго зберігаються (це вже секрети галицьких господинь, або, якщо хочете, диво Господнє, але тільки не консерванти). Колись на Миколая господарі варили пиво, скликали гостей, пили, гуляли, веселились. А по обіді, напідпитку запрягали найкращі коні в «козирки» і з піснями та веселими вигуками їздили навколо села — «бо ж треба знати, чи слизький сніг цього року випав!». Варити пиво на «Миколи» — звичай дуже старий. В одній колядці про це пивоваріння розповідається, як про один з тих сокральних звичаїв, на котрих «держиться світ», і що все лихо, яке є тепер поміж людьми, постало тому, що «святим Миколам пиво не варять...»

Найкращий львівський Миколай

Щоб довідатись, яким є сучасний святий Миколай, варто швиденько зобігти за лаштунки і запросити до розмови енергійного і надзвичайно позитивного чоловіка. Ігор Гулюк — актор Першого українського театру для дітей та юнацтва у Львові. Він «став» Миколаєм ще у 1997-му. Пан Ігор — ще й Король пива з чотирирічним стажем. Торік 19 грудня з його миколаївською допомогою у Львові засяяла перша новорічна ялинка в Україні.

— Тоді, в 1997-му, мені сказали, що я надто серйозний Миколай. Але в цьому немає нічого дивного, адже з четвертого класу я був тільки Дідом Морозом, бо в нас на Волині Миколаїв в той час не ходили.

Ігор і сам схильний творити дива, після того, як у його долі з'явився Миколай, у житті актора відбулися зміни.

— До того завжди мав якісь комічні ролі: вічно Гуля, як «Фігаро тут, Фігаро там»... А тут появилось постать, і відтоді мене почали ставити на ролі серйозніші, драматичні.

— Невже після дійства діти не впізнають «того дядька, що був Миколаєм»?

— Швидше навпаки: навіть був випадок, що я поцілував чотирирічну внучку режисера Лукавецького. Вона була в такому захваті, що три дні не вмивалася, бо її Миколай поцілував! (Сміється).

«Найкращий львівський Миколай» Ігор Гулюк в оточенні «найкращих у світі янголів» — дітлахів зі Львова.

Відвідувати сиротинці в образі святого Миколая Ігорові трохи ніяково.

— Мені важко працювати і шкода дітей. Розумію, що не можу дати їм навіть трохи того, що вони хочуть: дуже часто вони просять маму...

Вже майже десять років Ігор Гулюк працює з маленькими акторами в дитячому естрадному театрі-студії «Сузір'я».

— Мені подобається працювати з дітьми. Вони дуже багато дають для роботи в театрі: кожна їхня реакція така цікава, що допомагає мені створювати ролі. Театр і «Сузір'я» в моєму житті доповнюють одне одного.

Крім того, цей доволі огрядний чоловік викладає майстерність актора в модельному агентстві «OK's models». ♦

ХТО ГОЛОВНИШИЙ?

Санта-Клаус — то і є святий Миколай, ім'я якого вимовляють на англійський манір. 1950 року у Фінляндію завітала пані Елеонора Рузвельт, до візиту якої біля містечка Рованієм спорудили «затинку Санта-Клауса». Відтоді й повелось: Фінляндія — батьківщина Санти. Туреччина довго намагалася повернути собі це звання, але марно. Тепер у Лапландії незліченних гостей приймає казкове «Село Санта-Клауса». А в турецькому місті Демер (колишній Мірі) туристам показують гам'ятник реальної історичної особи — святого Миколая.

Діда Мороза зі Снігуркою дехто вважає слов'янською «модифікацією» Санта-Клауса, а дехто — персонажами з дохристиянських часів. У добу атеїзму їх пропагували на противагу святому Миколаєві. Кому не до вподоби лапландська оселя Санти, може йти до російського Великого Устюга — «батьківщини Діда Мороза» або її білоруського аналога в Білосельській пущі. А найліпше...

В Україні, на Прикарпатті, вже за кілька років з'явиться міжнародний дитячий турцентр «Садина святого Миколая».

Пам'ятник істинному святому Миколаю на його батьківщині — в турецькому місті Демере.

М. А. КУШНИКОВА

— *Кульбіт, шпатаг... Нехай оті сухоребрики зроблять те, що зроблю я зі своїми 130 кілограмом!* Коли тільки прийшов у театр, старші пані травесті сказали: «Одразу видно, що прийшов великий актор — за ним мало кого видно». (Сміється).

У театрі для дітей Ігор Гулюк зіграв близько 40 ролей.

— *Моїми улюбленими є ведмедик Бруїн («Загадки лісу»), Ослик («Бременські музиканти»), Бегемотик («Бережися лева»).* Колись одна знайома сказала коронну для мене фразу: «Гулю, з коротеньких штанців ти не вилізеш ніколи». Мені, напевно, підходить специфіко нашого театру для дітей, і тому мене більше нікуди не тягне, хоча були пропозиції... А театр я проміння би тільки на... театр музичної комедії або естрадне шоу.

Для рідного сина гра в переодягання була просто-таки марною.

— *Одного разу він (коли ще не ходив до школи) мало не зірвав виставу в театрі. Коли я грав сеньйора Капусту, і йому сеньйор Помідор хотів відрубати голову, дитина на цілий зал закричала: «Не рубайте мого тата!».*

Позитивна енергія Ігоря Гулюка не тільки підіймає настрій і дарує приємні враження від спілкування з ним. Воно здатна навіть творити справжні дива, про які сам актор говорить дуже скромно і стримано.

Шарж на актора Ігоря Гулюка в його улюбленій ролі.

— *Тепер я трохи закинув роботу зі своєю біоенергетикою, зокрема енергією рук. Раніше це для мене було дуже цікаво. Як це проявилось вперше — вже й не пригадаю. Проконсультувався з компетентними людьми, почитав літературу. Нойяскравіше, що мені вдалося, — це допоміг одужати від остми десятирічному хлопчику.*

Як людина Ігор хоче просити, а може, й справді просить у святого Миколая трикімнатну квартиру. Актор Ігор Гулюк прагне не звання, як переважна більшість українських акторів, а визнання. А як Миколай?

— *Свого часу, поїхавши від батьків до Львова, я дізнався, що таке злидні. І дитинство було не дуже заможне... Тож я намагаюся допомогти біднішим за мене. Було кілька випадків, коли люди відчували мою допомогу з різних боків. Цю рису дуже цінує моя дружина.*

Для християн (і не тільки) святого Миколая має бути днем особливого милосердя до вбогих. Мабуть, кожен із нас має стати для тих людей Миколаєм, адже святий бачив у кожному ближньому самого Христа, тому так швидко й жертовно поспішав на допомогу. ■

Дана БОНЧУК

Фото з особистого архіву Ігоря ГУЛЮКА